

Kastamonu Üniversitesi

**I. ULUSLARARASI ŞEYH ŞA'BÂN-I VELÎ
SEMPOZYUMU**

**-ŞEYH ŞA'BÂN-I VELÎ'Yİ ANMA VE ANLAMA-
-İkinci Cilt-**

**4-6 Mayıs 2012
Kastamonu**

GÜNÜMÜZ HALVETÎ-ŞÂBÂNÎ POSTNİŞÎNLERİNDEN KASIM YAĞCIOĞLU HOCAEFENDİ

Arş. Gör. Mehmet Özturan

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Türkiye

Özet

Bu tebliğde Kasım Yağcıoğlu Hocaefendi ile yapılan mülakatlardan hareketle onun tasavvuf görüşü anlatılmaya çalışılacaktır. Günümüz Halvetî-Şâbânî büyüklerinden olan Kasım Yağcıoğlu Hocaefendi çevresinde "Kasım Baba" olarak bilinir. Kasım Baba 1936 yılında Giresun ilinin Alucra ilçesinde dünyaya gelmiştir. Bereketzâde camii imam-hatipliği vazifesini otuz küsur yıl ifâ ettikten sonra emekli olmuştur. Kendilerinin Şeyh Şâbân-ı Velî hazretlerine dayanan silsilesi Keşablî Aziz Hüseyin Efendi'nin tarikiyle, Haydar Baba'nın halifesi olan Şebinkarahisarlı Mehmet Emin Güvener'den gelmektedir. Seyyid Mahmut Çağırğan-ı Velî hazretlerine yaptığı yedi yıllık türbedarlık hizmetinin aynı zamanda kendisinin irşad olma sürecini de ifade etmiş olmasından hareketle pekala Kasım Baba'nın Üveysî meşrepli biri olduğu söylenebilir. Kasım Baba'nın hayatı, hizmetleri ve tasavvuf anlayışını ele almayı planladığımız bu tebliğ iki bölümden oluşacak birinci bölümde Kasım Baba'nın hayatı, hizmetleri, eserleri, kısaca ele alındıktan sonra ikinci bölümde ise 'tasavvuf görüşü' başlığı altında Kasım Baba'nın silsilesi ve tasavvufa dair görüşleri işlenecektir.

Anahtar sözcükler: Kasım Yağcıoğlu, Kasım Baba, Halvetî, Şâbânî, Bereketzâde, tasavvuf.

Abstract

In this presentation, my aim is presenting in the frame of interviews the sufism approach of Kasim Yagcioglu who is a senior Halveti-Shabani and known as 'Kasim Baba'. He was born in 1936 in Giresun-Alucra and he has retired after almost thirty years services as an imam. His spiritual chain (silsile) starts with Sheikh Shaban Veli via Keshabli Aziz Huseyin Efendi and Sebinkarahisarli Mehmet Emin Guvener who is the caliph of Haydar Baba. It is possible to say that Kasim Baba is also an Uveysi because of his seven years service at Seyyid Mahmut Cagirgan-i Veli's tomb. This service period also represents his spiritual training (irsad). This presentation includes two sections; in the first one Kasim Baba's life and service will be summarized and in the second section, his approach to sufism, that is to say his spiritual chain and his ideas about sufism will be presented.

Key Words: *Kasım Yagcıoğlu, Kasım Baba, Halveti, Shabani, Bereketzade, sufism.*

BİRİNCİ BÖLÜM: KASIM BABA'NIN HAYATI, ÜSTADLARI VE HİZMETLERİ

Günümüz Halvetî-Şâbânî büyüklerinden olan Kasım Baba 1934 yılında Mart ayında Giresun ilimizin Alucra ilçesinde yedi çocuklu bir ailenin altıncı evladı olarak dünya gelmiştir.⁵³⁶ ‘Şeyhoğlu’ lakabıyla bilinen bir sülâleden gelen Kasım Hocaefendi’nin babası Tokat’ta medrese tahsili ile yetişmiş biri olarak çevresinde bir çok insanın şahsına güven duyup sözüne itimat ettiği sert mizaçlı bir ‘hoca’ olan Delilli köyünden Mehmet Efendi’dir. Annesi ise Çakmanoz köyünden Firdevs Hanımdır. Baba tarafından dedesi ise Halil Efendidir. Halil Efendi klasik usul medrese tahsili yapmış alim bir zattı. Bunun yanında tebliği ve irşat faaliyetleri ile çevrede tebâruz eden şahsiyetlerden biridir. Halil Efendi Kurtuluş Savaşında Şam’a gönderilen dua ordusu içinde yer almış, doğu cephesine gönderilen beş kardeşi geri dönmekken bir tek kendisi gazi olarak geri dönmüştür.

İlk terbiye ve eğitimini babasından alan Kasım Efendi hıfzını, dokuz-on yaşlarında Samsun’da Muhittin Efendi ve Selman Efendi’de tamamlamıştır. Samsun günlerinin önemli bir karakteri de sohbetlerini büyük bir zevkle dinlediği Nakşî meşâyihinden Açıkbaş Ömer Efendi’dir. Ömer Efendi, vaazlarında kullanmış olduğu sade bir dil ve temsil değeri yüksek basit örnekler ile Kasım Baba’nın sohbet üslubunu şekillendirmede önemli pay sahibi olacaktır. Cenab-ı Hak karşısında suçlu ve kusurlu olduğunu her fırsatta dile getiren Ömer Efendi’nin şu sözleri Kasım Baba’nın sıklıkla tekrarladığı cümlelerden biridir: “Ne içki içtim, ne kumar oynadım, ne de zina ettim. Ama yine de ben Allah’ın günahkar, pürkusur bir kuluyum.”

Samsun günlerinden sonra imam-hatip hizmetlerinde bulunmak üzere Edirne’ye giden Kasım Baba, Trakya bölgesinde Kuran-ı Kerim’i öğrenimini ihya eden önemli simalardan biri olarak kabul edilebilir. Zira görev yaptığı dönem itibarıyla köy ve ilçelerde bırakın Kuran-ı Kerim bilmeyi en basit dinî bilgileri bilenler dahi son derece azdır. İlk göreve başladığı zamanları anlatan Kasım Baba, insanları camiye çekmekte zorlandığını aktarır. O günler Trakya’da devam etmekte olan kuraklık ahalinin belini bükmüş olduğundan, Kasım Baba köylülerle anlaşma masasına oturarak her evden bir kişinin camiye gelip Kuran-ı Kerim öğrenmeye başlaması halinde köylülerle birlikte yağmur duasına çıkacağına dair söz verir. Şayet yağmur yağmazsa o köyde görev yaptığı süre boyunca almış olduğu bütün maaşı köylülere bırakacaktır. Her evden bir kişi artık Kuran-ı Kerim öğrenmeye başlamıştır bile. Sıra yağmur duasına gelince, bu sözleşmeden haberdar olan çevre köy ve ilçelerdeki insanlardan bir kısmı bu duaya iştirak etmek bir

⁵³⁶ Bu tebliğde yer alan bilgiler Kasım Yağcıoğlu Hocaefendi ile yapılan mülakat ve elde ettiğimiz sohbet kayıtlarından hareketle kaleme alınmıştır.

kısmı da alay etmek için orada hazır bulunacaktır. Bütün köylü hep birlikte dualarla tekbirlerle açık bir alana doğru yürümeye başlar. Kasım Baba'nın ifadesiyle, alının çatına vuran kızgın güneş onu iyiden iyiye terletmekteyken talebelerine 'şu duayı şu kadar okuyun' yollu talimatlar vererek biraz da zaman kazanmaya çalışır. Geçen zamana karşı ufukta tek bir bulut dahi görünmemektedir. İşte o esnada biraz da Bektaşî bir edayla şöyle yalvarır Allah'a: "Allahım bu insanlar bana güvendiikleri için buraya geldiler ben de sana güvendiğim için bu sözü verdim. Şimdi beni bu insanların karşısında rezil edeceksin de ne geçecek eline!?" Duadan hemen sonra gökyüzünü bulutlar kaplar ve bardaktan boşanırcasına yağmur yağar. Bu lütuftan sonra halkın ona güveni daha da perçinleşir. Basit bir köy hocası olmanın da ötesine giden Kasım Baba köylü ile el birliği ederek, köye bir Kuran kursu ve bir de ortaokul yaptırmıştır.

Trakya günlerinden sonra İstanbul'a gelen Kasım Baba, Serezli İsmail Efendi, Ermenekli Saffet Efendi gibi dönemin meşhur hocalarından özel dersler aldı. En fazla ders aldığı hocası Serezli İsmail Efendi'dir. Dönemin maddî imkanları son derece kısıtlı olduğundan ekmek alabilmek için hafta sonları inşaatlarda çalışmak zorunda kalır. O zamanın yetişme şartlarını tavsif eden şu sözleri manidardır: "Müslüman kovulacak dövülecek vurulacak ama davasından vazgeçmeyecek. Biz bir defa işlerimiz rast gitmedi mi bırakıyoruz her şeyi, boşver diyoruz. O Hocaefendiler hayatlarını nasıl idame ettiler, ne şartlar altında okudular, neler yaptılar, zor şartlar altında onlar nasıl bir ilme sahip oldular? Bugün bu şartlar altında olan bizler ise hangi şartlar altında okuduk ve hangi ilimleri öğrendik? Bunları düşünmek lazım. Biz İstanbul'a geldiğimiz zaman benim emsallerimden kim okuduysa muhakkak simit, şam tatlısı satmıştır, muhakkak ayakkabı boyamıştır."

İstanbul, ilmî anlamda ona büyük katkıları olduğu gibi irfânî anlamda da büyük etkilere sahiptir. Bu dönemin önemli Nakşî meşâyihinden olan, Yahya Efendi dergahının son postnişini Abdulhay Öztoprak Efendi'den Nakşî ve Kâdirî dersi alan Kasım Baba, 1957 yılında icâzetini de almıştır. Abdulhay Efendi'nin halifesi Albay Şemsi Efendi ise onun hayatında önemli bir yere sahip olup Nakşî yolundaki yetişmesi Şemsi Efendi vesilesiyle olmuştur. Ona icâzet verenlerden biri de Aynî Ali Baba Kadirî-Rifâî dergahı şeyhi Muhittin Ensârî Hazretleridir. Yanık ve kesikleri tedavi etme burhanını bu dergahta içtiği Rifâî şerbetine bağlayan Kasım Baba'nın Halvetî-Şabânî dervişliği Keşablı Aziz Hüseyin Efendi'nin halifesi Haydar Baba'nın Giresun'daki dergahında başlamıştır.

Yedi-sekiz yaşlarında ufak bir çocukken Haydar Baba'nın zikir ve sohbetlerine katıldığını anlatır. Dolayısıyla onun ilk irfan pınarı Halveti-Şabânî pınarıdır. Şabânî icazetini ise Haydar Baba'nın halifesi Mehmet Emin Güvener Efendi'den alacaktır.

Kasım Baba'nın tasavvuf hayatında en önemli etkiye sahip olan isim Seyyid Mahmud Çağırğân-ı Velî Hazretleridir. Kendisi Seyyid Mahmud

Çağırğân-ı Velî'nin soyundandır. Seyyid Mahmud Çağırğân-ı Velî Hazretleri Kerbelâ faciasından sonra Anadolu'ya hicret eden Seyyidlerdendir. Anadolu ve OrtaAsya'nın bir çok kısmına dağılan Seyyid ailelerinden biri de Çağırğân-ı Velî'nin ailesidir. Daha sonra Anadolu'daki fetih hareketlerine katılmak üzere hicret eden ailelerden bir kısmı tekrar Anadolu'ya dönerek Erzurum, Gümüşhane dolaylarına yerleşmişlerdir. Horasan Erenlerinden biri olan Seyyid Mahmud Çağırğân-ı Velî Hazretlerinin ailesi 1040 dolaylarında Giresun'un Alucra ilçesinin eski adı Zun olan Boyluca köyüne yerleşerek tebliğ ve irşat faaliyetlerine başlarlar. Seyyid Mahmud Çağırğân-ı Velî Hazretlerinin 1422–1518 yılları arasında yaşadığı ve 96 yaşlarında vefat ettiği tahmin edilmekte olup evi, dergâhı, cami, şifahane ve değirmeni bin seneyi aşmasına rağmen günümüze kadar gelmiştir. Bu zat ile ilgili olarak şöyle bir menkıbe anlatılır: Fatih Sultan Mehmet Han Otlukbeli savaşına giderken Alucra'nın Boyluca (Zun) köyünün yakınlarından geçerken ordusu ile birlikte istirahataya çekilir .Bu esnada Fatih Sultan Mehmed Han şöyle buyurur: “Burada bizden hiçbir Allah'ın kulu yok mu?”. Bunun üzerine pîr-i fânî bir ihtiyar elinde bir sepet ile, “Padişahım size ve ordunuza peksimet ve azık getirdim” der. Padişah tebessüm ederek: “Muhterem dede, bize bu yetmez belli ki sen de ihtiyaç sahibisin var git yoluna çoluk çocuğunla ye” der. Bunun üzerine o yaşlı zat yani Seyyid Mahmud Çağırğân-ı Velî: “Biz evlâd-ı Rasuldeniz, buraya da vazifeli olarak geldik sen hele şunu bir orduna dağıt” der. Bir sepet peksimet bütün orduya yetip de artınca Fatih Sultan Mehmet o bölgeyi bu zata vakfeder. O bölgenin ismi de o kerameti hatırlatan peksimet tepesi olarak anıla gelir. Bu bölgeye ait “Peksimet tepesi vakfıyesi” arşivlerde mevcuttur.

İşte Kasım Baba, Edirne ve İstanbul günlerinden sonra gördüğü bir rüya sonrasında manevî bir işaretle kendisinden yaklaşık dört asır önce yaşamış olan dedesi Seyyid Mahmud Çağırğân-ı Velî Hazretlerinin köyüne, Boyluca'ya 1959 yılı Ekim'inde geri dönüyor. Bu dönem onun irfan hayatının dönüm noktasıdır. Halihazırda ‘Allah'ın bir lütfu ve nimeti’ olarak tahdis ettiği hastalara okuma ve zikirsuyu burhanları burada geçirmiş olduğu yedi yıl sonunda kendisine verilmiştir. Yedi yıllık bu süreci ‘irfan okulu’ olarak tanımlayan Kasım Baba bu süreçte Seyyid Mahmud Çağırğânî Hazretlerinin türbesini keşfederek türbedarlığını da yapmıştır. Onun Üveysîliği tam da bu noktada başlar. Zira evlâd-ı Rasûlden bir Horasan evliyası olan Seyyid Mahmud Çağırğânî Hazretleri bu türbedarlığı boyunca Kasım Baba'yı irşat etmiş ve birçok burhan ondan Kasım Baba'ya intikal etmiştir. Boyluca'ya dönüş ve türbedarlık dönemlerini şöyle dile getirir: “Ben aslında, mana aleminde gördüğüm zatı arıyordum. Daha sonraları bu zatın Boyluca'da medfun bulunan Seyyid Mahmud Çağırğânî Hazretleri olduğunu anladım. Köye vardığımda, okul denilebilecek bir bina yoktu. Cami harap, dergah perişan, Çağırğân Hazretlerinin türbesinin de içinde bulunduğu kabristan köyün sığır ve davarlarının yaylağı durumundaydı. İşe, köye hemen yeni ve modern bir ilkokul kazandırmak üzere, okul yeri için

uygun görülen yerden istimlak ile başlandı. Köy kısa zamanda modern bir okula kavuşturuldu. Daha sonra caminin tamiri, dergahını tanzimi ve bir misafirhane yapımı, derken sıra kabristanın ayak altında kurtarılmasına ve Seyyid Mahmud Çağırğânî Hazretlerine ait kabir yerinin tespit edilmesine geldi. İşin en heyecanlı safhası da bu sırada sergilendi. Rabbime sonsuz hamd ü senâlar olsun ki, bu hususta bilhassa beni mahcup olmaktan korudu. Hazretin de himmetiyle ve bazı kimselerin gözleri önünde Çağırğan hazretlerinin yattığı yer keşf ve tespit edildi. Bu noktada olup biten bazı şeyler var ki, onları anlatmam mümkün değil. Hazretin kabrini tesbitten sonra kendisi manen türbe yapılmasını istemedi. Bunun üzerine kendilerinden 'eğer sizin üzerinize bir türbe yapmazsam gözüm arkada kalır' diyerek izin istedim. Hazrete türbenin yapılmamasının sebebi sorulduğunda; sağında ve solunda gömülü başka mevtâlar bulunduğu için istemediğini belirtti. Ben de, o mevtâları başka yere nakletmek şartıyla Hazretle anlaştım. Köy halkı ile birlikte kazılar yapılarak, Hazretin kabri düzenlendi. Zarif bir türbe binası ortaya çıktı. Türbe kapısının dört bir yanını çevreleyen tek bir taştır. Bu taşın kabristan dışında tespit edilmesi, kabristana kadar nakli ile kapı yerine kadar getirilişi ve yerine kırılmadan kesilerek yerleştirilmesi, hazretin nice kerametlerinin meydana geldiği bir safhadır. Bu safhayı da daha fazla açamayacağım. Ancak türbe kapısının hemen önünde, ilk günü gibi yatmakta olan başka velilerin de bulunduğunu bilhassa belirtmek isterim."

Kasım Baba'nın Boyluca günleri son derece fakr u zaruret içinde geçer. Çevresindeki bir çok insan ona 'deli' gözüyle bakar. İyi yetişmiş bir hafızın memur olup imam-hatiplik yapmak yerine bir dağ köyünde herhangi bir geliri olmaksızın yedi sene geçirmesi pek akıl karı görülmemektedir. İnsanların levmine bakmaksızın teselliye hep Seyyid Mahmud Çağırğânî Hazretleri'nin türbesinde bulur. Oraya vardığında okuduğu şu şiir ile gönlü hep inşirah bulur. "Hak tecelli eyleyince her işi âsân eder/ Lutfeder esbabını bir lahzada ihsan eder".

Yaşadığı zor zamanlardan bir tanesini kendisinden dinleyelim: "Perşembe günleri, köy camiinde sohbet ve zikir yapıldı. Her taraftan ve her meşrepten insanlar gelir, sohbet ve zikre iştirak ederler, gelenlere yemek ve çay ikramında bulunulurdu. Bu saltanat böylece devam etmekte iken, yine bir perşembe günü misafirler uzaktan yakından gelmeye başlamışlardı ki, bizim hatun: "Hafız Efendi! Evde çay, şeker ve ikram edilebilecek bir şey yok" dedi. Benim cebimde ise sadece 15 kuruş para vardı. Bu para ile bir şey yapmak mümkün değildi. Halbuki bana o an için beş lira para lazımdı. Duruma çok üzüldüm. Teselli için Hazretin dergahına gittim. Bu bir şaşkınlık olabilir, bir naz, bir niyaz da olabilir. Değerlendirmeyi okuyanların irfanına bırakıyorum. Dergah makamında şöyle niyazda bulundum: "Efendim! Ben İstanbul'da tahsilimi yaptım. Fahri vaizlik ve imamlıklarda bulundum. Şu anda senin dergahında, önce Allah' ıma kul, sonra O'nun Sevgili Habibi'ne ümmet olmaktan başka maksadım yok. Senin veli

olduğundan da şüphe etmiyorum. Kapıda bir hizmetçin olarak halimi sana arz ediyorum. Lütuf ve keremine güveniyorum. Bu misafirlerin önünde beni mahcup edersen yarın bir yorganım var, onu da alır giderim" dedim. Selamlaşıp ayrıldıktan sonra eve geldim ki, herkes neşe içinde. Sebebini sorduğumda tanımadıkları bir zatın bir çok yiyecek ve erzak getirdiğini söylediler. O zatın bir şey söyleyip söylemediğini sorduğumda: "Hocaefendi'ye söyleyin ufak tefek şeyler için yorganımı alıp da giderim demesin!" demiş olduğunu öğrendim"

Takvimler 1966 yılını gösterdiği zaman yedi yıl süren maddi yetersizlikler her ne kadar Kasım Baba'yı etkilemese de ister istemez insanların da ileri geri konuşması sebebiyle hanımını bir hayli üzmüştür. Onu teselli etmek için Kasım Baba kendisinin de bizlere vurguladığı gibi herhangi bir işaret almaksızın ağzından 'merak etme hanım altı aya kadar, biz İstanbul'un tam ortasına gideceğiz, durumumuz da düzelecek' cümleleri dökülmüştür. 'Gerçekten de hanımımı teselli babından bu cümleleri söylerken benim bile bu ihtimale aklım yatmıyordu' diyen Kasım Baba daha sonra, kazara köye gelen bir Diyanet müfettişinin maaşsız bir köy imamı tarafından köyün güzelleştirilip imar edilmesine duyduğu hayranlık sonucunda onu İstanbul'un orta yerindeki Karaköy Arap Cami Kuran Kursuna tayinini yaptırır. Uzun yıllar Arap Camii Kuran Kursunda görev yapan ülkemize binlerce hafız yetiştiren Kasım Baba son olarak yine Karaköy'de bulunan Bereketzâde Camiine tayin olunur.

Bereketzâde Camiinin ıslah ve imarı uzun bir hikaye. Asıl bizi ilgilendiren husus caminin işlevi ve burada yapılan hizmetler. Kasım Baba İstanbul'a döndükten sonra asıl irşat faaliyetlerine bu camide başlar. Burası onun dergahı olacak meydanında Şâbânî usulüne göre zikirler yapılacaktır. Dergahın açılış hikayesi de bir o kadar ilginçtir: "Burayı dergah olarak kullanmadan önce Cenab-ı Hakk'a şu üç hususta istekte bulundum: 1) Bu dergaha gelenin karnı doyacak. 2) Dergah hiç kimse tarafından hiçbir şekilde rahatsız edilmeyecek. 3) Dergahımıza gelen şifa bulacak". Gerçekten de Ramazan ayında her gün iftar verilen bir yer olan Bereketzâde Camisi normal günlerde de Türkiye'nin birçok yerinden insanların gelerek sohbet dinlediği karnını doyurduğu ve aldığı zikir suyu ile şifa bulduğu yerlerden biri olmuştur.

Bereketzâde'nin en önemli hizmeti ise üniversite gençliğine sunduğu burs imkanıdır. Kasım Hoca otuz yılı aşkın bir zaman üniversite gençliği ile ilgilenmiş maddî ve mânevî olarak onlara destek olmaya çalışmıştır. Burs yardımı yapılacak talebelerin asla meşreb, mezheb ve dinine bakmaz. Ona göre ihtiyaç sahibi olmanın bir meşrebi mezhebi ya da dînî olamaz. Onun en büyük üzüntüsü bir öğrenciye yardım edememek olduğu gibi bir ay içerisinde en mutlu olduğu gün bursların dağıtıldığı gündür. Bu güne kadar yaklaşık olarak on dokuz bin talebeye burs yardımında bulunulmuştur. Burs hizmeti bugün de devam etmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM: TARİKATI VE TASAVVUFA DAİR GÖRÜŞLERİ⁵³⁷

Silsile

Kasım Baba'nın Halvetî-Şâbânî ve Nakşî-Kâdirî olmak üzere iki ayrı tarikattan gelen silsilesi bulunmaktadır. Biz bunlardan sadece Halvetî-Şâbânî silsilesini Hz. Pîr Şeyh Şâbân-ı Velî Hazretlerinden itibaren silsile-i şerifede gördüğümüz sıra ve ibare ile zikredeceğiz:

Şeyh Pîr-i Muazzam-ı Halvetî Hazreti Şâbân-ı Velî, Şeyh Osman Kastamonî, Hayreddin Kastamonî, Abdülkâşî İskilîbî, Muhyiddin İskilîbî, Derviş Ömer Fuâdî, İsmail Çorumî, Mustafa Çelebi Çorumî, Alauddin Karabaş-ı Velî, Nasûhî Muhammed Üsküdârî, Abdullah Rüşdî, Zaralı Hacı Muhammed Efendi, Çerkeşli Pîr-i Sâni Hacı Mustafa Efendi, Ankaralı Tiritzâde Hacı Hüseyin Efendi, Yozgatlı Aziz Ahmet Hakkı Efendi, Aziz Hüseyin Keşâbî, Muhammed b. Haydar Baba, Şeyh Aziz Hacı Muhammed Emin Efendi Karahisârî, es-Seyyid eş-Şeyh Mahmud Çağırğân-ı Velî Halvetî, Şeyh Kasım Baba Boylucavî.

Bu silsilede yer alan Seyyid Mahmud Çağırğânî Hazretleri Kasım Baba tarafından manevî bir işaretle dahil edilmiştir.

Kasım Baba'nın dervişlerine vermiş olduğu Halvetî-Şâbânî dersi yedi esmâdan oluşmaktadır. Dersin başında bulunan râbitanın ibareleri Keşablî Aziz Hüseyin Efendi tarafından yazılmıştır. Derste okunan dua ve teşbihlerden hâsıl olan sevap hediye edilirken Hz. Pîr Şeyh Şâbân-ı Velî Hazretlerinden sonra anılan isimler şunlardır: Aziz Ahmed Efendi, Aziz Hüseyin Efendi, Halife Haydar Baba ve Mehmet Efendi, Kutbu'l-Ârifin Gavsû'l-Vâsilin Seyyid Mahmud Çağırğân-ı Velî.

Halvetî-Şâbânîlik

“Bizim yolumuzda teslimiyet öncelikle önemlidir. Teslimiyet, bize Peygamber Efendimizin dedesi İbrahim (as.)’dan gelmiştir. Bu teslimiyet öyle bir teslimiyettir ki ben sana çok güveniyorum demektir. Zira teslim olmak, teslim olduğuna çok güvenmeyi gerektirir. ‘Allah’a teslim oldum’ dedikten sonra bütün dünya sana düşman olsa sen hiç korkma! Onun varlığının içerisinde başka bir güçten korkma! İnsan yaratıcının yanında bir beşer ve fanidir ve öyle durması gerekir. Biz o faniliği yaşayamıyoruz. Sen Allah’ın varlığında fani olabildin mi bir kere? Öyle lafla değil, özüyle sözüyle fani oldun mu? Başından yağmur gibi atom bombaları yağsa yine sana bir şey olmaz, Çünkü O var. Onun gücünü ve kuvvetini her an hissediyorsun. Onun gücünün yanında dünyadaki bütün insanların gücü hiçbir şeye yaramaz. Kur’anı Kerim’de Allah, Nemrut’u misal göstermiş. Nemrut’un ateşinin ne değeri olur Cenab-ı Hakk’ın yanında? Orda gerçekten de İbrahim (as)’ın teslimiyeti vardı ve bu teslimiyet günümüze kadar geliyor,

⁵³⁷ Bu bölüm başlıklarında yer alan ifadeler Kasım Baba’nın konuşmalarından alınarak metne dökülmüş ve tarafımızdan başlıklandırılmıştır.

Halvetî-Şâbânî yolundan bize geliyor Elhamdülillah. Bu teslimiyet bizde yoksa da içimizde bir kişide vardır. Bir kişi inşallah birçoğumuzun kurtulmasına da vesile olur. Halvetiye'de de bu teslimiyet aranır. Bunun karşısında birincisi enaniyet ve benlik vardır. İkincisi ucub vardır. Bunlardan uzak durmak lazım. Sen kendini bir yerde görme ve gösterme sevdasında olursan, bana bunu desinler, şunu desinler dersen olmaz. Şöyle şöhret olayım, böyle şöhret olayım diye yaşarsan bu da olmaz. Çekil bir kenara ayrı bir hal içinde ol. Ve o hal içinde de ayrı bir hale bürün. Halin içerisinde hal olarak yaşamak lazımdır. Halvetilik de işte budur. Halvetilik Allah'la beraber olma sanatıdır”.

Birçok meşrebin kendine has burhanları olduğunu kaydeden Kasım Baba, “Şâbânîliğin kendine has özelliği ve burhanı nedir?” sorumuzu “Şâbânîlik Kur'an ve Sünnete ittibâyâ muvaffak olmaya mazhar bir yoldur” diyerek cevapladı. Onun Sünnet anlayışına da bu vesileyle değinmek yerinde olacaktır. Kasım Baba'ya göre en büyük Sünnet Hz. Peygamber'in davasına sahip çıkmaktır. Muhammedî olmak bu açıdan bakıldığında davası için her türlü sıkıntı ve eziyete katlanmayı göze almak ve davasında sabit kadem olmak ile açıklanmaktadır. Ashab-ı Kirâmın İslamiyeti dünyanın dört bir yanına ulaştırdığı gerçeğini her fırsatta dile getiren Kasım Baba buradan hareketle günümüzdeki Müslümanların yaşantılarını eleştirmekten de geri durmaz: “Onlar İslam'ı dünyanın dört bir yanına götürdüler. Biz ise camiden evimize dahi getiremedik”. Bu sözlerden de anlaşılacaktır ki Hz. Peygamber'in davası sadece şekil şartların yerine getirilip farz ibadetlerin yapılmasından ibaret değildir.

Tasavvufun Özü

Aşağıya derc ettiğimiz konuşmalarda Kasım Baba'nın, tasavvufun mahiyeti hakkındaki düşüncelerini okuyacağız.

“Evvela tasavvuftaki birçok eser hikayemsidir. Seyyid Abdulkadir Geylanî'nin, Ahmed Rufâî'nin menkıbelerini hayatını oku, Pîr-i Şâbân'ın hayatını oku. İbrahim Desûkî'nin hayatını menkıbelerini oku!.. Bunun kitabı bu işte. Tasavvufun kitabı bu: İlmiyle amel etmek. Bak ne diyor Abdulhay Efendi:

Erenler bağından koku al koku
Arif ol kitabın işte al oku
Gir cennet-i alaya koku al koku
Hülleyi sırtına tak da gel derviş.

‘Erenler bağı’ dergahlardır. Ordan koku al koku. Arifler kitabın işte al oku: En büyük kitab Kuran'dır. Kuran'ı da okuyan dildir. Dil için tasavvufta şöyle derler: ‘Sen Kitabullahsın ey dil cümle ulûm sendedir’. Şimdi tasavvufun bütün eserlerini Karadenizli Temel ve Dursun'un fıkraları gibi okursan hiçbir şey öğrenemezsin. Buradaki inceliği düşüneceksin. Herbiri, herbir sözü insanı terbiye etmek içindir”.

Bu ifadelere bakıldığında anlaşılacaktır ki Kasım Baba'ya göre tasavvufun ve dervişliğin esası kıssadan hisse almak üzerine kurulmuştur.

Diğer bir ifadeyle amel etme niyet ve şevkiyle ilim öğrenmek irfan yolcusunun en önemli vazifelerinden biridir.

Seyr-i Sülûk-Mürşit ve Evrâd

“Seyr-i sülûk ayıdır. Mürşit irşat eden adamdır: Sen ‘şurdan biraz ilerlediğin zaman karşıdaki dağın tepesinde bir işaret var’ diyerek o işareti bana göstermek için uğraşıyorsun. Bende de o görme kabiliyeti yok. Sen uğraşıp duruyorsun, usanmıyorsun da. Bir gün, iki gün, üç gün, beş gün demeksizin çabalıyorsun. En sonunda ‘işte bak şuradan başlayacağız; bir metre git, iki-üç-dört-beş-altı-yedi metre derken istenen yere geldin mi? Geldin. Peki orada ne gördün? Köşe gördüm. İşte bunu göstermenin (kılavuzluğun) adına mürşit deniyor. İnsana bilmediğini, görmediğini, anlamadığını gösteren bildiren kişiye denir. Tabi bu da yine ayete hadise uygun olan olan tariftir. Biz de buna ne diyoruz tarikatta? Nefs-i emmare, nefs-i levvame, nefs-i mülheme, nefs-i mutmainne, nefs-i râziye, nefs-i marziyye, nefs-i kâmile. Bu nefisleri aşmak ancak bu irfan mektebine gidip oradaki talimi terbiyeyi disiplini öğrenmekle olur. Seyr-i sülûke gelince. Ne demişler bir söz vardır: ‘Çok yersen, çok uyursan olursun bir şelek (Anadolu kadınlarının sırtında taşıdıkları büyük sepet) az uyursan, az yersen olursun bir melek’. Çok yemek insana gaflet getirir, gece uykusuna çok dalar, ibadetini yapamaz. Halka karşı çok mübarek görünür ama o mübareklik sadece surette kalır. Ama az yersen az uyursan olursun bir melek. Biz imtihana girdiğimiz zaman sorarlardı ‘Melekten olan peygamberler mi üstün Âdemden olan peygamberler mi üstün? İşte bunun en üstününü sorarlardı. Onun için insanoğlundan olan melekler ümmet-i Muhammed’ten olan melekler, meleklerin velilerinden üstündür. Bizim peygamberimiz nasıl ki kainattan üstünse onun ümmeti de üstündür. O zaman ne yapman gerekir? Oğlum sen çok konuşuyorsun. Bu konuşmalar senin ibadetine mani oluyor. Bu pisboğazlıktan kurtulman lazım. Bu durum senin kazancına mani oluyor. Sen şu odaya gir bakalım. Ona günde şu kadar ekmek peynir veriyor, senin rızkın bu kadar. O orda iyice bedenini arındırıyor. Ondan sonra senin yiyeceğin bu kadar diyor. Onlar da şeyhlerinden, dergahlarından aldıkları o terbiyeyi ömür boyu devam ettiriyorlar. Bu seyr-i sülûku Şeyh Efendi bazen de ‘hadi bakalım bir Anadolu’yu, Afrika’yı bir gez gel bakalım’ diyerek yaptırabilir. O da seyr-i sülûku tamamlamak içindir, o da bir seyr-i sülûktur. Yani farklı seyr-i sülûk tarzları vardır. Seyr-i sülûkun da adetleri vardır. Sadece bir kabinin içine sokup da günlerce aylarca duranlar var. Öyle derdi bizim büyüklerimiz: ‘Biz seyr-i sülûktan çıktığımız zaman elimizi şöyle bir tuttuğumuzda üzerinden karşımızdaki adamın yüzünü görürdük’. Deri inceliyor yani o kadar”.

“Nefsimi öldürdüm yendim demeye sakın itimat etmeyin nefis ne ölür ne de yenilir. Nefis ne zaman ki sana fiili hareketleri yaptıracığını aklı kesti mi hemen kafayı kaldırır hemen yaptırır sana. Onun için nefsin kafasına daima vuracaksın. O ne diyorsa sana sen daima aksini yapacaksın. Bunlar seyr-i sülûkun da olmazsa olmazlarıdır”.

Tasavvufta verilen esmanın sırrı nedir? Bu nasıl bir ilimdir ki bir kitab okumaya benzemiyor ama adına ders denmiş? Bu sorularımıza cevap sadedinde Kasım Baba şu cevabı verdi:

“Evrad deniliyor zikir deniliyor. İlk önce kelime-i tevhid dersi verilir. Ne demiş büyüklerimiz ‘budur esmânın hası, siler kalbinden pası ism-i âzam duası lâ ilâhe illallâh. Demek ki tevhid insanın kalbindeki vesveseyi çıkarıyor. Hatta bizim büyükler öyle der: Tevhid ehli kalben rahatsızlaşmaz kalb hastası olmaz. Onun için, tevhidle böyle tam manasıyla ibadetine gönül verdikten sonra bazı gördüğü rüyalar, bazı haller sonucunda mürşidi ‘evladım senin dersini değiştireyim’ der. Lafza-i Celal kelime-i tevhidin daha kısaltılmışı. Ne diyor: ‘Zikr-i Hakka başlandı ism-i Celâl hızlandı arş-ı âlâ sallandı Allah Allah dedikçe’. Sonra o kalbin üzerinde bayağı zorlayacaksın. Ondan sonra o kalp onu hazmedecek, onu da hazmettiğini anlayacaksın, işte ustanın görevi de zaten bu. Ondan sonra Hû esmasına gelir sıra. Hû zamirdir. O, o, o diyorsun yani. O ne? ‘O’ bir olan Allah’tır. Hû esmâsından sonra ‘Hak’ esması ondan sonra ‘Hayy’, ondan sonra ‘Kayyum’ ondan sonra ‘Kahhâr’ geliyor. Bizim yedi esmâmız vardır. Yedi esmayı çekeceksin. Ama zaman ister. Şimdi bunların hepsi de Cenab-ı hakkın sıfatlarıdır. Bu esmâları tam yaşamak lazım. Yani sen Hayy ismiyle Hayy esmâsıyla Hayy olduktan sonra ‘benim şuyum noksan’ demene gerek yok. Allah’a sen iyice inandıktan sonra Allah senin için taşları altın eder, sıkıntı niye çekiyorsun sen? Allaha inanan adam sıkıntı çeker mi? Bazı bazı haller olur o da ona çok hafif gelir. İkincisi de aynı dergaha hangi efendiye hizmet ediyorsan o tarikatındaki o efendinin müritlerinin birlik ve beraberliğini sağlamak için güzel bir yöntem bulmuşlardır: Rabîta. Şimdi bizim bu rabitamızı da Aziz Hüseyin Efendi vazetmiştir. Ondan sonra bizden derviş olanlar böyle rabîta alacak demiş. Ondan sonra Haydar Baba. Haydar Baba’dan sonra da Mehmet Efendi, bizlere böyle intikal etti. Biz de rabitamızı böyle alıyoruz. Yani biz kendimizi Allah’ın sevdiği bir kula benzetmeye çalışıyoruz. Ona buna benzeme yok burda”.

Günlük dersini yapan dervişlerin benlikten tamamen sıyrılması ve şu halet-i ruhiye içinde olmaları gerektiğine dikkat çeken Kasım Baba sözlerini şöyle sürdürdü: “Ben ben değilim. Ben nasıl ben olabilirim ki? Allah var, herşey yok, hemen ancak Allah var! Ondan sonra sen şöyle cesedi bir tarafa it. Seni taşıyan bir ruh var. O ruh ile kendi ibadetini yap. Kalıbı at kalb ile yap. Ceset neye yarar? Cesedin seni sokmadığı yer kaldı mı? Sen bu cesetle cennete gideceğim dersen bu ayıp olur. Sen şimdi kaç yaşındasın? Otuz bir yaşındasın. On beş yaşındaki resmin var mı? Var. Hiç benziyor mu sana? Benzemiyor. Ne oldu bu kalıp? Acıma yok efendim, biçme yok, yara yok, bere yok. Allah sana öyle bir iskele kuruyor ki hiç anlamadan seni yıkıyor yeniden yapıyor. Yıkıyor yeniden yapıyor. Senin hiç haberin yok. Sen şimdi otuz sene daha yaşasan kaç yaşında olursun 61. Nasıl bu kalıbı değiştiriyoruz? Hadi bunda bir akıl kârı öğretin bana yahu? Hadi bunu bir

ilim yoluyla bildirin! Onun için, ölmeden evvel ölümü yaşayan insanlardır dervişler. Esmâlar yoluyla, teslimiyet yoluyla”.

İhlas

“‘Şu kadar hayır yaparsam Allah beni kulları arasından seçer ve makama getirir’ düşüncesi pek iyi bir düşünce değildir. Çünkü sen Cenab-ı Hakk’ın karşısında, onun katında, onun nazarında ne halle ne cesaretle ondan bir derece almaya cesaret ediyorsun? Böyle düşünüyorsan ya inancında bir zayıflık var ya da şirk koştun demektir. Allah’ı kendine benzettin. Ben şimdi kendi emsalimden biri olursa ona daha fazla iyilikte bulunurum. Yani Ahmet ile aram daha iyi olsun isterim yahut Ahmet ile aram bozuldu diyerek aramızı bu iyilik vesilesiyle bulmak isterim. Ama senin düşündüğün Allah yahu! Bazıları da mesela ‘hayır yapayım hasenât yapayım da benim de derecem artsın’ düşünür. Oysa Cenâb-ı Hakk benden razı olsun diye dua edeceksin. ‘Ben kulum, Allah affettiği zümreye beni de dahil etsin’ duasında bulunacaksın...Tasavvufu geçmez bu. Müridlerden bir tanesinin kalp gözü açılmış bir de bakmış ki şeyhinin adı şakîler arasında yazılı. Ya biz kaç senedir bu adama ermiş, velî, Allah’ın sevgili kulu olarak bakıyor, bunun peşinden gidiyoruz. Artık yavaş yavaş oradan kaçmaya niyetleniyor. Şeyhi dönüyor arkasını. Ah evladım ah! Sen r onu görelî şurada bir saat veya bir gün oldu. Ben altmış senedir onu seyrediyorum. Cenab-ı Hak benim adıma oraya yazdı diye ben ona darılır mıyım, üzülür müyüm? Ondan ayrılısam hangi kapıya gideceğim? Başka kapı var mı? Öyle yazdıysa öyle razı olacaksın. O benim Rabbim diyor. Narı da hoş nuru da hoş. O benim rabbim. Sen beni niye şakîlere yazdın? Niye beni imansızlar sınıfına koyuyorsun diyebilir miyim? Bende bu cesaret var mı, ben de bu edepsizlik var mı? Sen hemen beni görür görmez bir saatte soğudun, ben altmış senedir soğumadım yavrum diyor. Ondaki ihvan bakıyor ki bu sefer şeyhin adı şakîlerden saâdlere geçmiş. Bak onun imtihanı bu. Allah ona o imkanı veriyor. O da dil ile itirafını yapıyor, Allah onun o andaki nazını, niyazını, münacatını kabul ediyor yer değiştiriyor. Onun için, adamın biri bir iki rekât namaz kılar cennete gider sen iki bin rekât kılarısın da bir şey olmaz. Çünkü maksatlı kıldın kardeşim. Maksatlı ibadet pek geçerli ibadet değil. İlahî ente maksûdî ve rıdâke matlûbî. Yani şimdi işin içerisinde ben çalışırım ama benim yevmiyem kaç para diye soramazsın. Onun için hiç olmak lazım, yokluk. Yokluk tasavvufun en yüksek mertebelerinden biridir. ‘Lâ ilâhe İllallahu vahdehû lâ şerike leh’ diyorsun yahu. Allah’ın varlığının yanında hiç kimse varım diyebilir mi? O yokluğu bir kabul etsek hendeği atlادık işte. Hendeği atlادık derken ben paşa olarak reis-i cumhur olarak değil yani. Orada en günahkar, en son rızaya kavuşanlardan biri olabilir miyim diye!... Adam gururlanıyor, tesbihi alıyor eline camide, ‘görün beni, görün beni’ diye tesbih çekiyor. Yahu kardeşim riyaya giriyorsun, git evinde yap bunu, git bir köşede yap kimse görmesin seni! Ya şer’î hüküm de böyledir. Şer’î hüküm ile tasavvufî hüküm arasında fark yoktur.... tarikat kurucuları da yani Pîrân-ı İzâm da, ilk tasavvufu-tarikatı kuranlar da aynen müçtehitler gibi ayet ve

hadisin dışına çıkmamıştır. Müçtehitler nasıl başladıysalar onların aynısını onlar da yapmışlardır. Ayetin, hadisin dışında en ufak bir hareket yok. Bir kazık atmamışlardır İslamiyet'e. Ayetin hadisin dışında olan bütün hareketler İslam'a kazık atmaktır. Zamanla Yahudilik, masonluk, siyonizm girmiştir işin içine. Dergahlar da masonluk, siyonist teşkilatı ve manastır ahlakını almışlardır. Yeme! İçme! Yıkanma! Miskin olma hallerin. Öyle dememiştir ki Peygamber Efendimiz! 'Siz fakir olun' dememiştir! Fakirliği sevmemiştir ki Peygamber Efendimiz. Ama Kendisi zengin bir hayat yaşamamıştır ama ümmetine böyle bir tavsiyede de bulunmamıştır".